

PUTINE AIEPTARI PENTRU LATINIREA LIMBEI NOSTRE.

„Stilulo e omulu“, a distu Buffon, acelu mare barbatu ala Frantiei. Stilulu romanului este insusi romanulu, putemu si trebue se dicemu sicarele dintre noi. Tocna asia se mai dice cu totu dreptulu: Limba este Natiunea si prin urmare limba romana este natiunea romana.

Acumu vine strainulu si ne intréba, care si unde este natiunea vóstra? — Noi pana astá chidemu tablele istoriei nóstre, luamu amana mai cu inlesnire o gramateca, unu vocabulariu, — si ii raspundemu: Vedi acósta e limba, acósta e natiunea nóstra. — Acumu strainulu merge mai de parte, se amesteca printre poporu, asculta sunetele limbei; elu vine si pe la cetati, asculta asemenea, póte fi ca le si invatia. Ferice de noi, déca in urmarea acéstoru visite ale strainului limba din cartea ce io dedeseramu noi amana, nu i se va para ca unu altu dialectu, diferitoru mai preste totu de dialectulu celu viu; noroculu nostru, deca pela cetati nu va afla o limba ca urmatorea: astá m'am vorgestellt la Domnu Vorsteher, sunt neu gierig se sciu ce Bescheid voiu capata pe Ge. suchulu meu. — Am unu Brenneri cu Dampf, lasiu vinde déca miar veni unu Kundschaft bunu. — Séu ca urmatórea cunoscuta inca si in forma de anecdota: Me, nu lasa sertesulu teu in kertyulu meu, ca voiu lua fejsza si ioiu taia laba. — Séu si ca acesta: Despre cele cemi istorisesci, m'am plioforisitu pe deplinu, dar seti spunu dreptu, ca am parapon pe matá pentru calabaliculu*) ce miai pricinuitu. Inse totu asemenea de compatimita

sunt si acei latinitori, carii limba romanésca si o conoseu numai din loculu nasterii loru si aceea inca abia invatiata dela parinti pana in vresta de 9—10 ani decandu fusera dusi intre straini. Cástu acéstoru literatori, filologi, gramateci si ce mai sciu eu cumu se le mai dicemu, afla unu methodu de minune inlesnitoru de a inavuti limbe, nu a natiunii, ci aceea ce siau faurit'o ei. Acésta adica in locu de asi pune cea mai putina osteneála ca se si invetie dinsii deplinu limba nationala, pentruca apoi se imprumute dela antica latina u u mai státea cuvinte, câte ne sunt de neaparata trebuinta — intoema ca si la celalalte limba románice, — depréda si despoie dictionariulu latinu cu atata lacomia, ca si cumu s'ar teme ca va veni unu tiranu órecare si va decreta dintr'odata totala stirpire a limbei latine cu toti elascii si neclascii ei. Atata nu e destulu, ci dloru mi' ti introducu mille de latinismi imbracati incaltati intoema asia, precumu fusesera acelesi imbracate pe timpurile cele din urma ale republicei si sub primii Cesari. De aici apoi resulta o limba aristocratica atatu de comica, incatu e preste putintia se nu o asemeni cu „Badaranulu boieritu“ alu lui Moliere. Asia, limba aristocratica, ceea ce ni s'a impatatu nu odata; dicunduse adica, cumca romanii carturari ar fi pornitu pe calea de a achimoai limba poporului si a o preface pana si in formele ei, pentruca asia seai faca o limba pe carea se o in ieléga numai ei intre ei. Vedi in contra acéstei clase de literati citase si Dn. Cipariu la a. 1838 cunoscutele versurile.

Draculo negru si-au vediutu
Poiu de ratia potcovitu,
Ciocarlia cu rochia,
Siorece cu pelaria.

Asia, pentruca noi carturarii de a doa, a treia

*) Aici sinonimu cu incurcatura.

și a 4-a clasă nu ne sîmîm întru grósă noastră neștiința a gramadî pe această vergură frumoasă și blînda cu orice trentie și petece, antice, mai noue, moderne, mai în scurtu de tota plasa, fara ca lenea se ne lasă a ne deschide ochii a cerceta cu deamernutul, cu care costumu ar sta mai bine fecioriei noastre în veculu alu 19-lea, ce croiela (formele) cere statura ei s. cl.

Unii ne punemu totă osteneța ca se scapamu de sclavia slavonismilor. Ce facemu însă? În locu se alungamu numai pe slavonismii carii nestau în capulu mesei, precumu disese Dn. Eliade, ne apucamu și smulgemu o gramada de pene cu trebuința fara trebuința pana lasamu paserea goana pentru ca se o clantiaie tôte celalalte. Ba nu o asamu, ci curendu o coperimu cu tôte petecele emase din toga consulara a lui Cicerone, care ca ar reinvia și ar vedea ce batjocara facemu afatu limbii sale celei mai aristocratice decatu tôte limbile pamantului, catu și nevinovatei stranepôte, nu me indoiescu ea nu near bate cu vergele, era una Horatiu near saluta cu unu: imitatores servum pecus.

Nicairi și niciodata comoditatea și lenea noastră a carturarilor romani nu se da mai pe fatia decatu andu noi ne formamu dreptulu absolutu de a pune mana pe totă limba latina și a o face de servitóre preaplecata la anostre. Insa nici este mislocu mai siguru de a ne vedi în ochii strainiloru seracia limbii noastre, decatu candu lenevindane ai aduna totă avutiă ei la unu locu din tôte tierile locuite de romani, rapimû fara sfiela de acolo, de unde aflamu mai îndemana.

Nu încupe indoiela, noi suntemu și amu fostu siliti a împrumuta o parte ôrescare de termini dela limba latina; nu avemû însă dreptulu de a lua mai multă decatu numai pe catu ne lipsire pana acumu cutare ideii, pentru care nu gasimu nici decuma cuvinte în limba romanesca, cu atatu mai putinu ne este ertatu a trage dunga preste 1700 ani, a nesci schimbarile prin care etrecatu limba noastră, a nu respecta presintele ei, audiulu, eufonia, mai încurta, legile gramatice și estelice care s'au învescutu în limba.

Eu negu ca limba noastră ar fi seraca; limba nu ne e mai seraca decatu altele începătoare; suntemu însă noi însine seraci de dînsa, o mai și seracimû cu capritiulu nostru. — Utitrab.

FRAGMENTU

despre cultura genului umanu preste totu, și în specia despre cultivarea natiunii romane.

I.

Despre cultur'a genului umanu preste totu.

Cultura, în întielesu deplinu luata, e dezvoltarea armonica a facultatiloru omului. De capacitatea omului pre cultura nemine nu dubita, da cine aru și dubita, candu omulu e celu ci-si taia drumu în adinculu pamintului, sfarma sinulu petriloru, sa le aiba tesaurulu; elu e, ci pre faciă apeloru nemesurate calédia în altele parti ale pamintului, și punendusi su imperatia totu pamintulu, tôte operile creatiunii pre bunulu seu le usa; omulu e, celu ce redicanduse asupra esistentiei materiale anguste, prin puterea fantaziei sale înalte pomp'a și bucuriile nici candu vediteloru lumi le crea, mintea și amesura departarea și cursulu steleloru, petrundiendu în remanlu eternitatiei, pre sine că eredele acelui cu arguminte neinvins se demostra Asia e omulu, cine pôte dera dubita de capacitatea lui pre cultura.

Alta întrebare e, ca ôre debe sa se cultivede omulu. Fostu au unii, și mai alesu în seclulu trecutû Rousseau fu care statulu barbariei imaginandusi statulu omului celu naturale, în acesta au voitu a lu reduce pre omu, ca în statulu naturale, adeca lui destinatu; asia dera Rousseau au fostu în contra culturei genului umanu, deci acea ca contraria destinatiunii omului debea sa o dechiare.

De causele lui Rousseau, alesu cari din vietia sa luandule le au accommodatu genului umanu ca înainte lui neinvins, nu voiescu a dubita. Da însielarea lui Rousseau și în respectulu assertiunii acestei, ca statulu omului naturalé e statulu barbariei, se adeverece prin acea, ca omulu, fia catu voiesce Rousseau cu socii sei, sa lu degrade la sortea animaliloru, totusi în statulu ce se nasce, fara picu de cultura, nici pre sustinerea vietiei si nu e capace; méga de aru avé una sorte cu animalile, atunci i aru fi sa aiba, ca acestea, dela nascere stimuli sei naturali pre sustinerea vietiei, și asia statulu în ce nasce, cumu se supune barbaru, se aru mai pute dice naturale, lui destinatu, da, cum scimû toti, omulu nu i are stimuli acestia, și de altii i e lipsa, cari la, și dupa nascere i sustinu vietia, era de cresce, numai prin invetiatura pôte sci și midilócela vietiei, ce nu e alta, ca desvol

tarea facultatiloru, adeca unu gradu alu culturii, de si antaiu.

De aici se vede, ca omulu de nu voiuu sa peria despre facia pamintului, nu pote remane in statulu, ci nasce, ca animalile, in statulu barbarei, si ca debe sa se cultivodie. Fiindu ca omulu prin cultura satisface indigintieloru sale, prin ce-si asecura vieti'a si o face amena, apriatu este, ca cultura, considerandu-i scopulu, nu e alta, ca midiolocire pre destulirea desiderieloru omului, de unde e evidente consecinti'a ca omului in cultura numai natura sa umana. adeca finita i pote pune limite. Sa adevereasca adeca si de aici, catu de reu au voilitu Rouseau alu reduce pre omu in statulu barbariei; ca de i amu si plini voia, de ce ne apere Domnedieu, nici atunci nu lu amu pute pre omu spolia de natura sa, asia nici de desideriele sale, cari le a destuli sempre se aru opera, si asia, de nu adi, maue; era la statulu anteriore aru devini.

Debe dera sa se cultivodie omulu, ce, lasandu alte respecturi, din natura lui vine.

Legendu istoria, acesta ni aréta, ca genulu umanu, preste totu luatu, sempre se au cultivatu, si se cultivodia si amu; si de au fostu timpuri, in cari bataille si alte reutati impedecara cultivarea, acestea numai ca una repausare se potu considera, dupa care cu atatu mai mare indemnu se au prinsu genulu umanu de cultura.

Asia si in evulu de midiolocu, ei unora forte le place a lu numi evulu intunecarei, cum scrie Caesare Cantu, traiira Carlu celu mare, Gerbertu, Godfriedu de Bouillon, Ludovicu alu nonu, Filipu Augustu, Ioana d' Arc, Toma de Aquino, Adalbertu celu mare. Dante, Baco Rogeriu etc.; affarile evului acestuia su orologiulu, morile de vintu, papirulu, pardosirea si iluminarea stradelor, piptur'a cu oleu, ospitali pre partea betraniloru si prunciloru, aculu magneticu, tipografa, vitrele optice; in acesta evu su deslegate problematele mecanice, cele mai grele, chemia cu multe acide prevediata; in acesta evu su facute antaiu pre commoditate facia de mesa, si sicii, pre lusu vesiminte de matesa etc. etc. (Hist. Univ. t. VII. p. 21 etc.) Apriata adevierinta pre cultivarea genului umanu continua.

Mai alesu in dilele nostre suna cuvintele acestea: procedere in tote; prin cari evulu nostru nu alta intielege, ca artile si sciintiele, in catu numai se potu, adeca in gradulu celu mai inaltu

le au cultiva, relatiunile sociali le a desvolta, si ale prin stergerea institutiuniloru rele, au ce nu se cuvina cu demnitatea culturii de adi, era prin fundarea noveloru in privinti'a acesta sistemat, desvoltate le aintari, cu unu cuvintu in sinvolulu seu cuprinde tote acelea midioloce, cari pre cultivarea omului in fia ce relatiune, de aprópe, au mai de parte sierbescu. Nobile caractere ale evului nostru! ci in lauda i cade, noe era in e alt argumentu pre convingere de acea, ca in catu p siesce genulu umanu mai antaiu, cu atatu mai tare se opera a se cultiva.

Da pentru ce se bate genulu umanu dupa cultura. Mai susu disei, ca cultura, considerandu-i scopulu, e midiolocire pre destulirea desiderieloru omului. Asia e; da omulu are desiderie bune si rele, inasa si desideriele cele bune de multe ori degenera si se facu rele: pre destulirea aceloru desiderie, bune si rele sierbesce dera cultura? Nu se pote nega, ca prin cultura precum desiderieloru celoru bune, asia si celoru rele se pote face destulu. Asia standu lucrulu, pote oppune oricine, ca pentru ce e pusa asia obligatiune pre genulu umanu ce in una forma e midiolocu pre reu, a pre bunu. Dreptu e, ca omulu pote ave desiderie bune si facultatea sa pre destulirea ambeloru acestora pote usa: incontr'a assertiunei acesteia nu am nici unu cuvintu, cu atatu mai tare, ca nu me tir de aceia, cari nu voiescu a face nici una distigere intre faptele omului ca bune si rele; da totu in assuprirea culturii nu me intielegu, ca omu si cele mai sante le pote usa pre reulu seu. altora, asia cati blastema numele celu mai santu alu lui Domnedieu, sa stergemu dera si ide'a lui Domnedieu dintre noi? Ba nu, sa stergemu abisarea, sa stergemu ce e reu, ca sa remana ce e bunu, si sa se intaresca mai virtosu intre noi. Fia dera cultura midiolocu pre destulirea desiderieloru omului, da numai pre celoru bune, si asia de vomu intielege si usa cultura, prin acea nu alta se va ajunge, ca bunulu comune. Asia dera pre intrebarea acea, ca pentru ce se bate genulu umanu dupa cultura, pre scurtu respundu: ca sa infintiedie bunu commune. Na pote fi nici una indoela, ca bunulu commune alu natiuniloru in unu gradu sta cu cultura loru; asia de nu vomu nici cauta istoria timpuriloru trecute, numai epistolele misiunariiloru legendu potemu sci, ca in China parinti si in dilele nostre-si arunca pruncii sei

viat la porci si caui de mancatu, pre a caroru rescumparare si crescere catolicii despre tota facia pamintului stringu bani; era in alte locuri cumpara locuitorii prunci, si i tinn, ca in cercustari neas. teptate, pentru aপরare de unu. au altu reu, sa i arda vii. Tristu exemplu alu necultivarei.

Cultura d'era si era cultura! atatu mai tare, ca cumu aretai, nu sta objetiunea acea, ca unii cul. tyra sa pre scopuri rele o usa. Apoi cumu au disu una psihologu mare, si celu reu pentru acea e reu, ca sa veda din rentatea sa orice bunu. Dera si acestia bunu vreu, numai catu bunulu loru celu imaginatu e cu damnuia altora, si adi au mai tardiu si ca alu loru. Da nu voiescu pre acestia i a parinii, pre cari ca unu exemplu i adusei, ce ni aréta, ca omulu pote rateci, ratecesce, si in ratecirea sa acolo si canta fericirea, unde misieletatesi afa. Exemplulu acesta ne invétia, ca in cultura cu mare sollicitudine sa procedemu, si osservandu abusare, acea sa o o stirpamu, ce totusi nu e destulu, ca stirpandu numai abusarile, amu fi asemini acelor. cari voindu a edifica casa, lucrulu seu lasandu fundamentulu, pre pareti au coperamintu lu are incepu.

Sa putemu prin cultura bunu commune inlinitia, acea pre fundamentu, pre asia fundamentu e de assediatu, care sa nu se cutremure de totu viatulu, facatu prin cuvintele vacue, adeca sunetorie unu au altuia inimicu alu genului umanu; si asia sa avemu sperantia pre edificare si netedire mai incolo. Mai alesu in dilele nostre e lipsa a assedia cultura pre fundamentu camu e mai stavere, ca cum disei, simbolulu evulu nostru e procedere, si au se pote nega, ca si pre cultivarea sciintieloru nici unu evu na si-au intorsu asia puterea sa spirituale, ca alu nostru. Tote sciintiele se punu sa crise, in alte mai elacrate sistemat se ieu, in sa noui rami ai sciintieloru se desyolta, ci evulu nostru asupra altora lu redica. Da jadecandu despre eroii culturei din dilele nostre, nu putemu fara intristare marturisi, ca cei mai multisu asemini nantelui, care nici puterea apelor nu o cunoşce, nici in artza navigarei nu e invetiatu, si totusi nu ascultandu de indreptarea intieptiloru vre a calea intre abisuri, pana ce se tufonda si pere in apa, ca unu sacrificiu misiela pentru nesciintia si temeritatea sa. Nu voiescu a dice mai multu, numai in catu drep-tatea mi da libertate, pentru ce pre toti, cari cu mai mare serietate procedu in jadecare, i indreptu

la operile de cativa decenii edati, si acusatuneea mi va esla documintata, ca numerulu celu mare alu cartiloru, luandu afara unile, scrise prin barbatii invetiati, si pentru fericirea commune addeveratu insuffetiti, ca cumu aru fi unu poelu, plinu de veninu, si inchinatu genului umanu, sa i stinga intre altele vietia spirituale, ce i da pace interna, si prin stingerea acestei, sa fia pusu fundamentulu resboiului, care rapide au mai tardiu erumpendu, sa nemice relatiunile sociali, si nemicandule aceste sa faca turburare, in care pre mormintulu bunului commune numai inimicii genului umanu sa ambla joculu bucuriiloru sale diavolice. Asia e, si aceste operi tote din respectulu procederei si culturei sa scrise, cumu se dechiara auctorii acelor. Atare opu e, altele se na nemescu, unu opu in limba magiara, intitulatu Boldogságtodomány, scrisu prin Carlu Sasku in Pesta 1847.

Е К Л О Г ' А VIII

ceas

ФАРМЕЪТОРГА.

D A M O N . A Л Ф Е С Т Б Е Ж .

A doi пъсторъ вересъри кѣнт,
Каре. кѣнд еи ле кѣнга,

Минзѣндсе де еи

Жѣнкѣл еарѣа о зѣга.

Де а кѣрора кѣнтаре
Фѣереле сѣз спѣмжѣтат,

Шѣ рѣрѣле стрѣмжѣтате

A кѣрде аз дѣчетат.

Еарѣ тѣ мѣе семѣ спѣи,
Фѣи оре вѣкат аз пре маре,

Кѣнд ва венѣ ача зѣ,

Ка се кѣнт фѣнгеле тѣле?

Дѣсе крѣд кѣ ва венѣ.

Ка вересъри че зѣ фѣкѣт,

Лѣкрѣл вредник д'ѣн Софокле,

Ка се ле фѣк кѣносѣт.

Дѣла тѣне вреѣ се 'нчен,

Шѣ се сѣжршеск еар' дѣ тѣне

Ачест кѣнтѣк дѣченѣт

Дѣн а та порѣкѣкѣ вѣне.

Примешгел, днесмі те рог,

Ші ачасть кзынцѣ

Съфері о пре канла (тѣз)

Дитръ чед де вѣрзѣцѣ.

Кънд се фъчев зорі де зю.

Ші къдеа роаа пре фрънцѣ.

Дамон лъсат пре маслѣн

Дичен'а кънга дѣн вѣзе.

Д. Лъчафър! че маі фрънцос

Де къг соареле рѣсаі.

Аскългъ, де кѣтва поці.

Ачест кѣн нѣ ачест ваі.

Аскългъ, че жълвек.

Дѣн часъа дѣ каре тор.

Бѣтръ зеі нѣ кѣтръ черіс,

Деспре а Нісѣі Амор.

— Кънтъ верзѣрї пѣсторешті,

— Кънтъ флѣвоара теа.

Аре Менад тот дое зѣа

Берк нѣ врад рѣзѣнтор.

Еа аскългъ тот деа къа

А пѣсторіаср амор.

Еа аскългъ нѣ пре Пап.

Ачеста не дѣвѣца

Към се кънтѣм цѣі пѣсторїі.

Към се дѣлѣм флѣмера.

— Кънтъ верзѣрї пѣсторешті,

— Кънтъ флѣвоара теа.

Нѣса мерце дѣн Мопеса.

Тоате акъта поѣ се фѣе,

Цѣнтръ чеіа че ізвек;

Поате ка тімѣца се вѣе,

Се везі грѣшї прїншї нѣ каі

Ші нѣ кънїі да зѣ лѣн

Веі се везі фрікоаса чѣгъ

Стѣнѣрѣнд сетосъа фѣк.

Еатъ, Моусе, къ те 'исорї,

Тае врад сѣре лѣнїаре,

Нѣчі арѣкѣ вѣзрос:

Еатъ Ега дѣці рѣсаре.

— Кънтъ кънтѣчї пѣсторешті,

— Кънтъ флѣвоара теа.

Декънд, Нісо, зѣ вѣрват

Аша вѣрѣнїк д'аі лѣат;

Де кънд нетречї къ ведеера

Пре орї че фрънцос вѣрват;

Де кънд тѣ, флѣверѣа теа

Ші зрешті канреле теле;

Де кънд варѣа теа чеа лѣнѣ,

Ші дѣлѣтеле спрѣнїчеле.

Нѣ фак дѣ тіе мїшїкаре,

Нече сѣндїрїре цѣе,

Де атѣнїа мї се паре,

Къ тѣ поате сокотенї:

Дѣмѣзѣс нѣ превегелъ

Деспре челе оменешті.

— Кънтъ кънтѣчї пѣсторешті,

— Кънтъ флѣвоара теа.

Вѣзѣтѣам еѣ фѣарте вѣрѣд.

Къ еѣ те дѣчеват дѣ тѣнѣ,

Кънд кълѣдеаі мерѣ рошїі

Къ тѣнѣта дѣн градїнѣ,

Треїсирѣече ані авѣам,

Ші аша марѣ ерам,

Кънт нѣтѣам с'ажѣнѣ де жѣс

Орї че тѣр нѣ орї че рѣм.

Към те вѣзїі, към перїі.

Де кът нѣаѣ рѣнїт їзѣвѣеа.

— Кънтъ верзѣрї пѣсторешті,

— Кънтъ флѣвоара теа.

Акъм нѣтїс еѣ чеі Аморѣа;

Дѣн нѣатра чеа маі вѣргоасѣ

Сѣз Гїтѣрѣс, сѣз Рѣдопѣ.

Сѣз Аѣрїка чеа сѣгоасѣ

Д'аѣ нѣскѣг дѣнтрѣ дѣрѣре;

Нѣї де неам дѣмѣзѣсѣсѣ,

Бѣтѣр къ аша се зїче,

Нечї дѣн сѣнѣе оменешті.

— Кънтъ верзѣрї пѣсторешті,

— Кънтъ флѣвоара теа.

Ачест прѣк нѣмїлѣстїв

Пре тѣнѣ а дѣвѣцѣат,

Ка сѣнї вѣрїте тѣнїле

Къ сѣнѣе нѣвїноват.

О! тѣнѣ фѣрѣ де мїлѣ!

О! тѣнѣ фѣрѣ сїнѣїре.

Meris ni la dursit,

Дн Понт креште шоарге дес
Прин пьдэре рьтъчид,

Прин ачестеа сьртекат

Пре Мерис възьтэ 'ам

Дн оортэ де лзи мьтат.

Прин ачестеа ам възьт

Трнэри дин шортжнт кемате,

Ші хо де дин лок дн лок

Кэтки сьрь стрьштате.

— Траце пре Даони а кась,

— Трацел, кжитек, дин четате.

Іа чензшэ, Амаріло,

Карен риз веі арьнка;

Арьнкь о престе кан,

Шин 'ндьрэт нэ те згта.

Прин ачестеа еэ пре Даони, —

Нзи насэ де Дьмнезез —

Врөз сел сьршек еэ пре Даони,

— Нече де кжигекэ миеэ.

— Траце пре Даони акасэ,

— Трацел, кжигек, дин четате

Веzi, чензша с'а апринс,

С'а апринс нзмаі де сине;

Веzi, алтаріа кьі дн фол,

Бэн е семнэа нентрэ міне.

Лэтрэ (кжигеле) ла поартэ,

Нэ штіз че поате се фіе;

Сь дред? аз, чеі че ізваск,

Кінзваскшні вісври шіе?

— Дн чьатэ, кжигек, акьт.

— Vine Даоніс дин четате.

Дн свьлога VII. дидреантэ р. 92. ліа. 19. col. 1.

Депа міне, Пріанс.

Ші тогаколо ліа 41 воі ризрі.

ОН ЧЕРКЪЛАРЪ ЕПИСКОПЕСЪЪ.

Спре а рефрзнта прин докзменте шншьте знеле
днцгьтъчъні ші кьртірі, каре нбте кь аз алте
інтендішні грешіте, ешша днтішніа кьртіріе —
кь черкьларіа епископъазі Арьданъ, прин
каре демжндъ а се фаче колекцізне дн діечесь
нентрэ кьшгьрареа кьрдіаор манзале дн зска
сколаріаор сьрачі дин днмнасіа Беизман.

Вінекьчерніче ш. ч. л. Прекьт вінекьчернічіеі
таде маі деапроане е кьноскаг, дн оранъа Беизм
се афлэ вн інстїтэт днмнасіа, пре каре ферїчігъа

днтемейоріс епископъа Орьдан Самзіа
Вьлкап лаз рьдікат кь ачел скон, ка аколо сь
аївъ прїлецэ ші чеі маі сьрачі тінерї ромъні де
прин прежьр, ва ші дин локріале маі дндентрате
де а се пьтэ маі не шшор проконсі прин днвъ-
дьтэрь.

Ші днтрэ адевьр, кь кьчеріе тревзе сь ре-
кьноаштем, кь поменїгъа інстїтэт акьт ла ранг
де днмнасіа маре рьдікат, дела днфїндареа лзі
пжнъ акьта, а дескіс калеа кьлтэреї ла преамъді
тінерї сьрачі де аї пострі, карїі аколо днвъдънд,
маі апої саз алес сїре чїнстеа ші сїре денгеп-
тареа попоръазі пострэ, ші карїі, де нэ ера ачел
інетїгъгэ, рьтжнеаз нентрэ тогдэава не лжгь
коартеле пьгъазі, дн чедэ нештїндеї, ші а
простїеї.

Дар деосевї тревзе сь шьртэрісім: кь прин
ачест інстїтэт саз днаїгтат кьлтэра кьрвэазі пост-
трэ дн маре парте, кьчі дин тржиска саз прїміт
ла днвъдъгьріале теоложенті мьді тінерї деш-
тентаді, карїі дьнъ ачел саз днаїгтат ла преодїе,
ші ка пьсторї сьфелешті кь маі вш снорїс аз
днвъдат, ші аз новьдзїт пре попоръа лор днпре-
згт, джкь ші дн челеа де фадъ нї се дь а пь-
дъждзі: кь дин 77 де днвъдъчеї де шьртэрісіреа
поастрэ, карїі дн анял кьргьторїс се афлэ дн
днмнасіа Беизман, се вор алече кь тімп, вьр-
ваді харнічі, карїі саз дн чїнъа преодеск, саз не
алтэ кьраре вор фї фолосїторї пьчїзнеї, деодатъ
ші вісерїчії поастре.

Дн ачест днмнасіс нентрэ тінерїї пострії е
шшорътате дн прївінда днвъдъгьнтэзлі: кь еї
аз сь днведе прескрїееле стьдії дн лімва маїчії
сале — еарь дн прївінда сьвєсігїндеї: кь нїчі
джшнї нэ сжнт днкішнї сьарь дела фолосїреа ачел
венефачерїа ферїчігъазі днтемейорїс, ка чеї маі
сьрачі сьргьторї днвъдъчеї сь канеге аколо
песте тог анял пжне дн дар, ші аша дн тоатъ
прївінда ачест інстїтэт нентрэ ної есге де а се
сокочі де зька маі днвътнъатек, ші маі фолосї-
торїс престе тоате алтеле де асгьелїс інстїгъте
днмнасіале.

Лжгь дндетнънріале ачестеа се афлэ тогшнї
о ліпсэ, каре нэ се поате трене кь ведереа, ші
ачел есге: ліпса кьрдіаор манзале, кьш сжнт:
авкторїї класїчі, ші осьвіте лексікоале але лішвелор,
каре дьнъ сїстемъ аз сь се днведе, ші ачестеа
кьрдї нентрэ маі мареле прогрес нежнвнцврат
трєзвїнчоасе, тжнерїшеа сколастїкь нентрэ сьр-
чїе, нэ ші ле поате кьшгїга.

Noi darъ повъдѣи de сѣмъдѣл тъларіеі, ші сѣнд дѣвѣшѣ, къ вѣнекъчернічіа та вѣі сѣі de зп асеме-nea къует пентрѣ цѣмпазіа дѣн Беіш, ші къ спре депѣліаіреа ліпсеі, че о поменірът, адекъ спре къштѣгареа кърділор тревзіпчоасе тінерімеі де аколо, сѣкъштѣділор амъсрѣта жертвѣ нѣ о вѣі крѣда. — Не зѣлѣт дѣдемпнаді а дѣкреде вѣнекъчернічіеі тале: ма ачесте преодімеі парохіале дѣн рѣндѣа овѣчнѣіеі крѣнтѣрі, — сарѣ прѣн преодіме не калеа конверсѣчнѣі, попорѣлі сѣмпазіат сѣ іле сѣчі штѣте, провокѣндѣі ле асемеіе жертвѣре спре сѣопѣа сѣс поменіт; сарѣ дѣрѣріле че вор сѣ дѣкѣре дѣн дѣнтрѣга сѣвѣстѣтѣторіѣ черѣ прѣтопресвѣітерал, сѣ сѣчі дѣн ліете ачі сѣвалѣтѣратѣ, къ амъсіреа дѣрѣіторілор де а рѣндѣа а се дѣсѣмна, ші чел маі дѣдемпнат, нѣнѣ по сѣдршѣтѣа ліпѣі дѣі Ізіаіе а. к. негрешіт сѣ нѣо сѣмністрѣзі къ ачѣста ліетѣ, спре трѣмі-тѣре маі департе. Арад 18. Маіс 1854. Проконіе Івачковіч, Епіскоп.

ЧЕРКЪЛАРІѢА ЕПІСКОПЪЛІА АРЪДАНЪ,
дѣн каре комѣндѣ прѣнтѣрѣчнѣеа ле „Газетѣ“
ші „Телѣграфѣ.“

Вѣнекъчерніче ш. ч. л. Кѣносѣт сѣнд: къ прѣкѣт ле алате неатѣрі, аша ші ле попорѣа по-трѣ рошѣнескѣ, сѣіале періодіче, каре де комѣн се нѣнеск Газете, жѣрналѣ, сѣз поведе, лѣдѣса тѣлѣте сѣліарі де штѣрі сѣодосітоаре дѣепре дѣ-тѣштѣлѣріле чѣлеа маі де дѣсѣмнат дѣн патріе, ші дѣн сѣарѣ; дѣнедѣшѣнѣкъ нѣвалікѣлі четіторіѣ іntересѣле чѣлеа де сѣрѣте але нѣчнѣіеі, ші ре-прѣсентѣнд дѣсѣші нѣчнѣеа дѣн кѣлѣтѣра сѣі, се сѣокѣтѣск де сѣтне але вѣедіі попорѣлі.

Кѣносѣт сѣнд ші ачѣеа: къ пентрѣ попорѣа пострѣ рошѣнеск нѣ преа сѣнѣ аша сѣліѣ де кѣрді, дѣн карѣ сѣ і се стѣрѣнескѣ гѣстѣа спре четіре, ші дѣн карѣ дѣн тіпѣлѣ чѣл сѣловѣ де алате лѣкрѣрі сѣі поатѣ кѣлѣде хрѣнѣ, ші десѣлѣтѣре сѣолѣтеаскѣ.

Дѣн ачѣстѣа не аѣлѣт дѣдемпнаді вѣнекъчер-нічіеі тале ші не калеа ачѣста преодімеі, дѣнаіпте стѣлѣторілор комѣнѣлѣділор, ші прѣсте тот попорѣлі пострѣ рошѣнеск а рекомѣнда пентрѣ прѣ-нѣтѣрѣчнѣеа доѣ де ачѣст сѣліѣі органѣ нѣчнѣале, аша сѣт нѣміреа „Телѣграфѣа Роман“ алатѣ сѣв

тітѣа „Газетеа Трансѣлваніеі“ къ „Фѣіаіа пентрѣ міпте, інімѣ, ші літерѣтѣрѣ“ каре амъндѣс сѣлѣ-дѣск къ прѣдѣнѣу іntересѣлор попорѣлі пострѣ рошѣнеск, ші пентрѣ ачѣеа ле аѣлѣт прѣаврѣднѣче де а се сѣрѣжіні де сѣікарѣ тѣлѣларіѣ аа нѣчнѣіеі поастрѣ.

Фѣіаіа сѣв нѣміреа „Телѣграфѣа Роман“ іасѣ дѣн Сізіа, дѣн тінографіа дѣічѣсѣнѣ де аколо, ші прѣдѣа еі не зп ан дѣнтрѣг сѣлѣ 8 сѣл. іар не жѣтѣтѣте де ан 4 сѣл. т. к. се трѣміте де доѣ орі не сѣнтѣштѣнѣ.

Чѣіалѣлѣтѣ сѣіале сѣв нѣне „Газетеа Трансѣл-ваніеі“ къ „Фѣіаіа пентрѣ міпте ші ч. л. іасѣ дѣн Брашов, прѣдѣа еі не зп ан 10 сѣл. не жѣтѣтѣте 5 сѣл. т. к. Газетѣа се трѣміте де доѣ орі, іар алатѣрѣта сѣіале одатѣ не сѣнтѣштѣнѣ; ші сѣіале ачѣста де сѣлѣі пентрѣ ачѣеа дѣнѣкъ сѣ рекомѣндѣ, къчі прѣкѣт дѣн Nr. 98 а. к. аа еі се чѣтеіпте: пентрѣ де а се венічі нѣіа сѣіріі не трѣн а прѣ-вѣнѣлі пострѣ Мѣнарѣ Франціск Іосіе І. ші пентрѣ де а дѣскіде попорѣлі пострѣ рошѣнеск дѣн Австріа о кале ле дѣвѣшѣреа стѣріі сѣле чѣі ма-тѣтѣте дѣн крѣтѣа венігал сѣіі сѣлѣ, пентрѣ дѣ-сѣіпѣгареа знѣі сѣолі де агрѣкѣлѣтѣрѣ ші де сѣкоп-тіа кѣмѣнѣлі пентрѣ рошѣні.

Чѣі че нѣ сѣнѣ дѣн стѣре сѣнѣрѣі а дѣнѣса врѣзѣа дѣн сѣіале ачѣстѣеа, се поѣ дѣнпрѣнѣа ле олатѣ дѣн прѣнѣтѣрѣчнѣе; аша п. с. прѣотѣл докѣл а прѣ знѣі комѣнѣлѣді, къ дѣвѣлѣтѣрѣліа, къ зпѣі ші алѣді дѣн попорѣ поѣ нѣне ле олатѣ ваніі де прѣнѣтѣрѣдіе, зпѣі пентрѣ зпѣа, алѣді пентрѣ алѣа сѣіале, аша, кѣт дѣн тоатѣ чѣлеа маі нѣнѣшоаре комѣнѣлѣді сѣ се аѣде амъндѣс сѣс поменітелѣ сѣі.

Прѣдѣа прѣнѣтѣрѣдіеі не амѣл нѣіторіѣ 1854 сѣз не жѣтѣтѣте де ан, се поатѣ сѣз прѣн ч. р. поатѣ дѣадрѣнтѣа дѣла прѣнѣтѣрандіі трѣміте ле редакѣчнѣе, сѣз се поатѣ адѣна ле вѣнекъчернічіа та дѣн дѣнтрѣга черѣ сѣмпазіат, сѣз се поатѣ дѣнѣне ле канѣеларіа поастрѣ; дѣсѣ не тоатѣ дѣнѣштѣларѣа нѣтелѣ прѣнѣтѣрѣділор, докѣа докѣнѣдеі, ші штѣадіа чѣа маі апроашѣ посталѣ трѣвѣе сѣ се дѣсѣтне.

Дѣла рѣвѣлѣ ші тѣрѣрѣеа дѣнаіпте а вѣнекъ-чернічіеі тале къ сѣсѣтѣлѣ ашѣгѣнѣт чѣл маі до-рѣіг сѣсѣнтѣаа прѣвокѣрѣіі поастрѣ де сѣлѣ. Арад 18. Дѣкѣмѣрѣіе 1853. — Проконіе Івачковіч, Епіскоп